

10e JAARGANG
NUMMER 10
NOVEMBER 1974

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

100-244440
NUMMER
SEPTEMBER 1979

DAAD EN GEDACHTEN

+++++
+ Bij elke bijzondere handeling +
+ gaat het denken aan het doen +
+ vooraf. Bij het handelen van +
+ klassen of massa's blijkt de +
+ betekenis van het handelen +
+ pas achteraf. Hier gaat de +
+ daad vooraf aan het begrip. +
+++++

organen gewijd aan de problemen
van de zelfstandige ondernemers

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

W A T B E T E K E N T W I L S O N ' S Z E G E ?

De verkiezingszege die Harold Wilson en de Labourpartij op 10 oktober j.l. hebben behaald, betekent uiteraard niet, dat er nu - zoals zijn Conserveratieve tegenkandidaat Heath tevoren verkondigde - "een volslagen verandering in de Britse manier van leven", anders gezegd: een afbraak van de burgerlijke samenleving, op zal treden. Wat met Wilson heeft gezegevierd is niet een aan het kapitalisme vijandige macht. Zijn stembusoverwinning luidt niet het einde van de kapitalistische produktiewijze in, maar haar modernisering. Een zorgvuldig waarnemer van het Britse politieke leven 1) heeft op de verkiezingsdag geschreven, dat de twee (eigenlijk drie) grote politieke partijen in Engeland over bepaalde details fel met elkaar plegen te strijden, maar het over de grondslagen stilzwijgend met elkaar eens zijn. Hij merkte eveneens op, dat de leiders van de Labourpartij over nationalisatieplannen opvallend weinig repten en dat Wilson een gematigde politiek zal moeten voeren als hij de grondstructuur van het politieke (en maatschappelijke) bestel intact wil laten. Dat nu wil Wilson inderdaad. Hij zou het overigens bij doervoering van de nationalisatieplannen geenszins aantasten, gelijk in het verleden ruimschoots is bewezen.

Maar nationalisaties, hoe belangrijk ook, zijn thans niet het eerste wat de Britse economie nodig heeft. Waar het om gaat, wat de inzet der verkiezingen is geweest, is de zogenaamde "eenheid van het land". Heath heeft er hartstochtelijk over gesproken. Wilson heeft het niet in zijn hoofd gehaald er op te wijzen, dat het gepraat daarover in een op klassentegenstellingen berustende samenleving hetzij naieve onzin, hetzij geraffineerd bedrog is. Integendeel, Wilson heeft zich gehaast om op te merken, dat juist zijn partij, beter dan welke ook in staat was om de ware nationale eenheid te scheppen. En met "nationale eenheid" bedoelen zowel Wilson als Heath precies hetzelfde, namelijk: wég met de wilde stakingen, leve de klassenvrede!

Als middel om die klassenvrede te bewerkstelligen heeft premier Wilson, nog tijdens de stembusstrijd, een "sociaal akkoord" met de vakbeweging gesloten. Wat een dergelijk centraal akkoord - niet slechts in Groot Britannië, maar in het algemeen - betekent, is dezer dagen met verrassende openhartigheid nog eens erkend door de kandidaat-voorzitter van de Industriebond N.K.V., de heer P. Spijkens 2). Het is een dwangbuis voor de arbeiders, althans het is als zodanig bedoeld. Dat de arbeidersklasse er

zich niet in 1 a a t opsluiten heeft de heer Wilson nog voor zijn verkiezingssucces een feit was al ondervonden. De Ford-werkers in Dagenham stoorden zich geenszins aan de met "hun" bonden gemaakte afspraken en schoten er een flinke bres in toen ze de Ford-directie op de knieën dwongen.

Maar de bedoelingen van Wilson zijn door het Britse ondernemerdom niet misverstaan, zomin als buitenlandse ondernemers ze misverstonden. Britse en niet-Britse kapitalisten hebben over de zege van Wilson hun voldoening uitgesproken. Wat zij van Wilson verwachten is: een beter functionerend kapitalisme. Niet anders dan een beter functionerend kapitalisme is het, wat Wilson heeft beloofd, ook al heeft hij die beloftes dan verpakt in een erg fraai cadeaupapier, waarop de woorden "socialistisch program" gedrukt zijn en ook al heeft hij eind oktober in een fractievergadering van de parlementaire Labourpartij dan ook de verzekering gegeven, dat dit "socialistisch" program ten volle zal worden uitgevoerd, zij het dan - zoals hij er in één adem aan toevoegde - in fasen.

Terwille van hen, die zich blindstaren op het cadeaupapier, dat wil zeggen terwille van hen, die maar al te graag aan het "socialistisch" karakter van Labour's program wensen te geloven, heeft Wilson de toezegging gedaan, dat de National Enterprise Board (de nationale raad voor de ondernemingen), via welke de staat een groter aandeel in het bedrijfsleven kan verwerven, nog in de eerste zittingsperiode van het nieuwgekozen parlement zal worden opgericht. Dat is niet meer dan een dode mus, omdat staatsdeelneming aan de produktie - zelfs indien het om deelneming voor de volle honderd procent zou gaan, waar Wilson niet over peinst - niets anders is dan staatskapitalisme. Een man als Heath moge zich door het cadeaupapier van de wijs en in paniek laten brengen, de Britse ondernemers, die het om de daarin verborgen waar zélf gaat, doen dat niet. Zij doen dat des te minder, doordat Wilson tegelijkertijd heeft aangekondigd, dat zijn minister van financiën Healey in zijn op 12 november in te dienen begroting grote aandacht zal schenken aan het geldgebrek waarmee het bedrijfsleven worstelt "met al wat dit betekent voor de investeringen en de handhaving van de werkgelegenheid". Dat komt er op neer, dat de door minister Lever voorgestelde investeringsbank in het leven zal worden geroepen, via welke het bedrijfsleven, bij handhaving van zijn bestaande structuur, overheidsgeld zal kunnen opnemen. Met andere woorden: de eerste fase van de verwezenlijking van Wilson's program is.... de versterking van het Britse kapitalisme.

Geen wonder, dat het "Nationaal Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek" in Groot-Brittannië, dat eind augustus het klimaat voor de Britse ondernemers in de somberste kleuren schilderde, tegelijkertijd het kabinet-Wilson als de best mogelijke regering aanbeval.

Of de Labour-regering voor het Britse ondernemerdom ook een aantrekkelijke regering blijven zal, is natuurlijk een open vraag. Want hoe beter hij er in zal slagen - nu door het "sociaal contract" en een investeringsbank, straks wellicht via een door genoemd "Nationaal Instituut" aanbevolen loonstop - het kapitalisme te doen functioneren, des te duidelijker zullen de scheuren in de "nationale eenheid" zichtbaar worden. Want het is nog altijd zó, dat de klassenstrijd feller oplaat naarmate het de ondernemers meer voor de wind gaat. De jongste stakingen bij de Britse Ford-fabriek zouden daarom voor Wilson wel eens een teken aan de wand kunnen zijn.

1) De Londense correspondent van NRC/Handelsblad.

2) In "Ruim Zicht" het orgaan van het NKV van 30 september '74.

DE STRIJD DER STUDENTEN

Van één onzer lezers ontvingen we de volgende brief:

"Ik wil, al is het erg laat, reageren op een passage uit het artikel 'voorhoeden zijn vaak gebiologeerd door de guerilla, maar hebben weinig oog voor de klassesstrijd' in 'Daad en Gedachte' van juli 1974, en wel op de opmerking op blz. 4 over studenten, met name de zin: 'Wij hebben de betekenis van de studentengroepen ook daarom altijd anders beoordeeld...., omdat die groepen een v o l u n t a r i s t i s c h karakter dragen en de omverwerping der kapitalistische orde naar onze overtuiging geen kwestie is van w i l l e n , maar van m o e t e n , geen zaak van idealen, maar van materiële belangen en verhoudingen' (citaat iets door ons verlengd - D & G).

Het is m.i. inderdaad juist dat studenten, omdat ze geen klassebasis in het proletariaat hebben, het kapitalisme niet omver kunnen werpen; bovendien dat het 'een ernstig gevaar voor de autonomie van de proletarische strijd' is, wanneer studentengroepen zich als 'voorhoede' van de arbeidersklasse opwerpen. Maar ik vraag me af of jullie het mogelijk achten dat onderwijsstrijd een werkelijke bijdrage kan leveren aan de klassenstrijd, in die zin dat in de onderwijssektor door diegenen die daar in de huidige situatie gekonfronteerd worden met het onderwijs, een strijd kan worden gevoerd die geen standspolitiek is, maar een strijd voor een andere maatschappij, niet gebaseerd op uitbuiting en onderdrukking.

Om konkreet te worden: de strijd die de laatste jaren op de universiteit van Nijmegen gevoerd wordt, is naar mijn mening op grond van de doelstellingen, die zij zich stelt en de wijze waarop zij gevoerd wordt, een aantasting van het kapitalistische karakter van het onderwijs. Die strijd is zeer beperkt omdat zij in een afgezonderd 'gebied' van de maatschappij gevoerd wordt en door mensen die buiten de produktie staan; daarom worden betrekkelijk snel de 'grenzen' van die strijd bereikt, wat misschien weer tot gevolg heeft dat gedeelten van die studenten zich weer als 'voorhoede' gaan opwerpen.

Maar dat doet niets af aan het feit dat op de universiteit, en in het onderwijs in het algemeen, wel een anti-kapitalistische strijd gevoerd kan worden, juist op grond van het feit dat de tegenstellingen in de maatschappij ook in het onderwijs doorwerken en daarmee dus een materiële basis voor anti-kapitalistische strijd verschaffen.

De eigenlijke reden van mijn reactie op dat artikel van jullie over 'De Vrije Socialist' is nieuwsgierigheid naar jullie opvatting over onze strijd hier in Nijmegen, omdat ik jullie opvattingen over arbeidersstrijd deel (voor zover dat kan, want ik heb er geen ervaring mee) en omdat ik mijn steentje bij wil dragen aan het voorkomen van een opnieuw afglijden naar voorhoedepretenties door studenten.

Ik begrijp dat in 'Daad en Gedachte' nauwelijks aandacht aan onderwijsstrijd besteed wordt, omdat - zoals de ondertitel zegt - de arbeidersstrijd onderwerp van het blad is.

Ik hoop dat ik niet al te vaag ben geweest en dat jullie op mijn brief willen reageren, bijvoorbeeld door bespreking in 'Daad en Gedachte' van de situatie hier in Nijmegen."

Nijmegen.

N.V.

Voor ons commentaar zie de volgende bladzijden.

ONS COMMENTAAR.

Het is natuurlijk volkomen juist, dat de tegenstellingen in de maatschappij ook in het onderwijs doorwerken. Hoe zou het anders kunnen. De maatschappelijke tegenstellingen hebben hun invloed op elk terrein. Wil dat echter zeggen, dat dus ook op elk terrein een strijd tegen het kapitalisme kan worden gevoerd, die een werkelijke bijdrage kan leveren aan de klassenstrijd; dat er op elk terrein gestreden kan worden voor een andere maatschappij, een maatschappij die niet gebaseerd is op uitbuiting en onderdrukking? Wij zijn van het tegendeel overtuigd.

Duidelijk hebben wij in het bewuste artikel waarop onze Nijmeegse vriend reageert gezegd, dat de strijd van de studentengroepen een voluntaristisch karakter draagt, terwijl de omverwerping van de kapitalistische orde geen kwestie is van willen, maar van moeten; geen zaak van idealen, maar van materiële belangen en verhoudingen.

Hoe groot het verschil tussen de strijd van de arbeiders en die van de studenten wel is maakt de inzender ons zelf duidelijk. Hij vraagt ons of wij het mogelijk achten, dat er in de onderwijssector een strijd kan worden gevoerd voor een andere maatschappij, niet gebaseerd op uitbuiting en onderdrukking. Even verderop zegt hij, dat de strijd op de universiteit naar zijn mening - op grond van de doelstellingen en de wijze waarop zij gevoerd wordt - het kapitalistisch karakter van het onderwijs aantast.

Hierbij verliest hij echter uit het oog, dat de arbeiders bij hun strijd geen doelstellingen hebben, althans niet in die zin, dat zij met hun strijd het kapitalistische karakter van de maatschappij willen aantasten. Zij maken zich helemaal niet druk om het kapitalistische karakter van de maatschappij. Waar zij zich druk om maken, dat is de inhoud van hun loonzakje, de arbeidsverhoudingen, de onmenselijkheid van dat zenuweding, dat lopende band heet en waarvan de snelheid steeds wordt opgevoerd. Dát zijn hun problemen en niet het kapitalistische karakter van de maatschappij.

Natuurlijk twijfelen wij geen moment aan de goede bedoelingen der strijdende studenten. Wij zijn overtuigd van de waarachtigheid van hun afschuw van het kapitalisme, overtuigd ook van hun sociale bewogenheid. Vandaar dat we er zelfs sympathie voor kunnen opbrengen. Doch de verandering van het maatschappelijk bestel is niet afhankelijk van goede bedoelingen. De verandering van het maatschappelijk systeem kan slechts het gevolg zijn van de strijd der arbeiders, een strijd zonder goede bedoelingen, een strijd om materiële belangen, om zaken, die zij direct voor zich zien. Hún strijd tast het kapitalisme wezenlijk aan, of zij zich daarvan bewust zijn of niet.

De misvatting der studenten is, dat zij menen het kapitalisme te bestrijden door tegen het onderwijs ten strijde te trekken. Hetzelfde doen bijvoorbeeld de anti-militaristen, die menen het kapitalisme te bevechten door zich tegen het militaire apparaat te keren. Die strijd van zowel de studenten als van de anti-militaristen en zovele andere idealisten heeft echter niet alleen geen enkel effect, maar is zelfs schadelijk wanneer ze de arbeiders van de noodzaak van die strijd pogen te doordringen.

Het is niet zo, dat er kapitalisme is omdat er een ondeugdelijk onderwijsstelsel is; evenmin hebben we een kapitalistische maatschappij, omdat er een militair apparaat bestaat. Het is juist omgekeerd: er is een militair apparaat omdat we in een kapitalistische maatschappij leven en het onderwijs is kapitalistisch omdat het maatschappelijk systeem dat is. Dit systeem is gebaseerd op de loonarbeid. In deze kapitalistische maatschappij bezitten

de arbeiders niets anders dan hun arbeidskracht, die ze gedwongen zijn aan de bezitters van de produktiemiddelen (hetzij particuliere ondernemers, hetzij de staat) te verkopen. Tussen deze twee klassen - de verkopers van de arbeidskracht en de bezitters van de produktiemiddelen - woedt een onophoudelijke belangenstrijd.

Het lijkt misschien zwaar overtrokken om die stakingen en bedrijfsbezettingen van de arbeiders - stakingen en bedrijfsbezettingen overwegend om materiële belangen - te zien als de wapens waarmee het kapitalisme zal worden vernietigd. Men vergete echter niet, dat die belangenstrijd niet zonder ontwikkeling is. Wat in de aanvang een knagen aan de meerwaarde is, zal bij verbreding en verdieping van de strijd een worsteling om het maatschappelijk produkt worden. Hebben de arbeiders eenmaal die strijd gewonnen, dan is het kapitalisme vernietigd. Dan zal tevens het kapitalistisch onderwijs en het militarisme verdwijnen. Het is echter een illusie te menen, dat het onderwijs binnen het raam van de kapitalistische maatschappij is om te buigen in een niet-kapitalistische richting.

Met dat alles willen wij natuurlijk niet beweren, dat de studenten met hun strijd geen veranderingen teweeg zouden kunnen brengen of bevorderen. Dat is zeer wel mogelijk, maar we moeten dan wel bedenken, dat het veranderingen zullen zijn, die wel degelijk passen binnen het raam van het onderwijsbestel. Goed, met hun acties en bezettingen kunnen de studenten het democratiseringsproces van het universitaire onderwijs bevorderen. Het is echter de vraag of die hele democratisering niet in het voordeel is van het kapitalistische onderwijs. Die democratisering is ook in het bedrijfsleven doorgevoerd met de ondernemingsraden en de zogenaamde medezeggenschap. Wie echter mocht menen, dat daarmee iets is veranderd aan de positie van de loonarbeider komt bedrogen uit. Het mag als bekend worden verondersteld, dat de ondernemers in het algemeen zeer ingenomen zijn met de ondernemingsraden, ja ze zelfs onontbeerlijk achten voor een zo groot mogelijke arbeidsrust in het bedrijf.

Ook een gedemocratiseerd onderwijs zal zijn afgestemd op de behoeften van de kapitalistische maatschappij. De inzender beweert wel, dat de strijd, die op de Nijmeegse universiteit wordt gevoerd het kapitalistische karakter van het onderwijs aantast, maar wij vragen: in welk opzicht dan? Welke macht kunnen de studenten ontwikkelen? Geen enkele, wanneer men aanvaardt, dat de basis van het kapitalisme in het bedrijfsleven ligt. De studenten hebben de keus tussen studeren of niet studeren. Studeren ze niet, dan is het probleem opgelost. Ze zoeken dan een baantje, dat bij hun opleiding en aanleg past en daarmee is de kous af. Studeren ze wel, dan hebben ze de mogelijkheid van hun universitaire studie profijt te trekken en een baan in het kapitalistische bedrijfsleven te zoeken, waarbij zij in de regel tot het leidinggevend kader gaan behoren en dus tegenover de arbeiders (in wezen de belagers van het kapitalisme) komen te staan. Ook kunnen ze natuurlijk een zelfstandig beroep kiezen. In beide gevallen echter staan ze los van de strijd van de arbeidersklasse, los dus ook van de strijd tegen het kapitalistische stelsel.

Wij zijn ervan overtuigd, dat er over dit probleem nog veel meer te zeggen valt. Wij menen echter 't voornaamste te berde te hebben gebracht. Mocht de inzender met ons antwoord niet tevreden zijn, dan zullen we zijn eventuele tegenwerpingen weer met evenveel genoeg plaatsen. Discussie is namelijk één van de weinige dingen, die belangrijk zijn om het maatschappelijk gebeuren te gaan begrijpen. We zijn daarom dan ook wel blij met zijn reactie.

NOTITIES OVER DE NIEUWE BEWEGING VAN DE ARBEIDERS

In "Daad en Gedachte" van mei j.l. hebben wij geschreven over een internationale conferentie in Boulogne-sur-Mer, alwaar de nieuwe beweging der arbeiders, die scherp moet worden onderscheiden van de klassieke arbeidersbeweging, het voornaamste punt van discussie vormde. Na die conferentie heeft een van de deelnemende Franse kameraden, het daar besprokene nog eens overdenkende, de hier volgende "notities" op papier gezet. Ze zijn bedoeld bij wijze van discussiestuk en als zodanig zijn ze aan de conferentiedeelnemers verspreid. Als zodanig ook publiceren wij ze. Uiteraard zullen we ook alle er op volgende reacties publiceren.

Als motto bij deze notities menen wij het beste een uitspraak te kunnen meegeven, die wij destijds in Boulogne uit de mond van een der conferentiedeelnemers hebben opgetekend: "Bij de nieuwe arbeidersbeweging is er geen sprake van een "beweging" in de traditionele zin, maar van "bewegingen" in de zin van acties. Niet de groepen voeren de klassenstrijd, de arbeiders voeren hem. Alle vragen en problemen die in verband met de klassenstrijd rijzen kunnen alleen maar door de arbeiders zélf worden beantwoord en opgelost."

- 0 -

De strijd tegen de kapitalistische overheersing neemt tegenwoordig in alle landen hoe langer hoe meer moderne vormen aan, die een volledige breuk betekenen met hetgeen men in het begin van deze eeuw kon constateren. Wat al deze vormen, hoe verschillend ook, met elkaar gemeen hebben en wat er het wezenlijke van uitmaakt is dit, dat de arbeiders zélf hun eigen strijd voeren en dat zij de behartiging van hun belangen en van al datgene wat hun leven raakt zélf ter hand hebben genomen.

Waarmee men hier te maken heeft is wellicht te omschrijven als een radicale verandering van de betrekkingen, zoals zij tussen de mensen onderling in de maatschappij bestaan. Die verandering komt de ene keer zus, de andere keer zó tot uitdrukking. Nu eens neemt men haar waar op tijdstippen dat er een hevig conflict is uitgebroken, dan weer valt zij te constateren bij minder ingrijpende ontwikkelingen, die in kleinere of grotere hervormingen resulteren.

Wat wij op het oog hebben doet zich voor op bijna alle terreinen van de menselijke activiteit, zowel wanneer er sprake is van het optreden van individuen, als wanneer het gaat om een gemeenschappelijke actie van de een of andere collectiviteit, waartoe de mensen als maatschappelijke wezens nu eenmaal behoren. De strijd zoals die gevoerd wordt ter plaatse waar de mens aan de uitbuiting is onderworpen - de strijd in de bedrijven dus - vormt uiteraard het zwaartepunt van de ontwikkeling. Maar de tendens tot zelfstandig optreden openbaart zich daarnaast overal, doordat de sociale tegenstellingen die men in de bedrijven aantreft overal in de samenleving worden teruggevonden. En overal waar de mensen tot zelfstandig optreden overgaan, kan

er geen twijfel bestaan over de ingrijpende en verstrekkende betekenis daarvan.

Het is duidelijk, dat het einde van de uitbuiting het einde betekent van de heerschappij van de ene mens over de andere en dat daarmee het totaal der maatschappelijke verhoudingen wordt omgewenteld. Maar het is even duidelijk en even waar, dat de nieuwe vormen van strijd, zoals zij zich op alle gebieden voordoen, de bestaande sociale verhoudingen reeds aantasten en ondermijnen op hetzelfde moment dat zij zich voordoen. Want het zelfstandig optreden van de arbeiders - of dat nu in deze of gene vorm geschiedt; of het nu een uitgesproken karakter heeft, dan wel aarzelend plaats vindt - is in lijnrechte tegenspraak met alle structuren en organisatievormen die het kapitalisme heeft voortgebracht en die er een onlosmakelijk bestanddeel van vormen, zoals bijvoorbeeld: de staat, de politieke partijen, de vakbonden en de traditionele groepen. Ook is het zelfstandig optreden in strijd met heel het systeem van heersende ideeën en normen.

Het gevolg van dit alles is een voortdurend conflict tussen de arbeiders en de organisaties waarvan zij tot dusver deel uitmaakten of nog altijd maken, alsmede tussen de arbeiders en de groepen, die "in hún naam" trachten te spreken of te opereren. Uit het blote feit dat dit conflict zich voordoet kan de conclusie worden getrokken, dat de nieuwe beweging van de arbeiders zélf in volstrekte tegenstelling staat tot alle van oudsher bestaande organisatievormen, die hetzij een elite-karakter, dan wel het karakter van een voorhoede bezitten. De nieuwe manier van optreden tast duidelijk iedere vorm van sociale of intellectuele hiërarchie aan. Zij schept andere verhoudingen tussen de individuen, doet nieuwe strijdorganisaties ontstaan, waartoe de arbeiders een heel andere betrekking hebben dan tot de organisaties uit het verleden en zij veroorzaakt ook totaal nieuwe betrekkingen tussen die nieuwe strijdorganisaties zelf.

De aanzet tot en het begin van deze ontwikkeling dateren al van heel wat jaren terug. Men heeft het wezen van de nieuwe organisatievorm al kunnen waarnemen bij het eerste optreden van arbeidersraden aan het einde van de eerste wereldoorlog en telkens weer, zodra in perioden van felle strijd de arbeidersraden opnieuw ontstonden. Het bestuderen van deze arbeidersraden kan er zeker toe bijdragen, dat ons inzicht in andere, dagelijks zich voordoende, nieuwe strijdvormen wordt verdiept. Maar het zou verkeerd zijn om te menen, dat een theoretische analyse van hun betekenis een definitief antwoord kan geven op de vraag, hoe de strijdorganisaties van morgen of overmorgen er zullen uitzien. De organisatievormen die tijdens een bepaalde strijd ontstaan zijn grotendeels het produkt van de omstandigheden waaronder die strijd is opgelaaid en zij zijn in sterke mate afhankelijk van datgene wat bij zo'n strijd wordt vereist. Zij kunnen onder andere omstandigheden niet automatisch worden nagebootst of ten voorbeeld worden gesteld, noch kunnen zij het laatste woord vormen als het er om gaat de vraag te beantwoorden, waartoe de moderne vormen van actie mogelijk zullen leiden.

Wat wij voor onze ogen zien is, dat elementen van een andere samenleving bezig zijn zich binnen en tevens in tegenstelling tot het kapitalisme te ontwikkelen. Dat gebeurt als gevolg van de wijze, waarop het kapitalistisch systeem functioneert. Tegelijkertijd echter is het zo, dat deze elementen nog duidelijk het merkteken dragen van de samenleving waarbinnen zij ontstaan. Zij kunnen derhalve slechts een voorlopig en voorbijgaand karakter hebben. Het is van groot belang om op het bestaan van die elementen te wijzen en hun vormen en de ontwikkeling daarvan te analyseren, maar het is

verkeerd om de zelfstandige acties van de arbeiders zoals wij die nu kennen - als een soort van "begin van de revolutie" - te verheerlijken. Even verkeerd is het natuurlijk om ze te veroordelen met het gezochte argument, dat hun "isolement" er noodzakelijk toe leidt, dat het kapitalisme nog altijd onveranderlijk overeind blijft.

Zowel de "verheerlijkers" van de autonome acties als de critici ervan beschouwen maar zelden het zelfstandig optreden van de arbeiders als de kiem of het eerste symptoom van een nieuwe beweging, waarvan de organisatie slechts gedurende de strijd zichtbaar wordt en die zich slechts in en tijdens de strijd kan ontwikkelen. Praktisch komen de analyses van zowel dezen als genen hierop neer, dat de mislukking van de zelfstandige acties wordt verklaard, hetzij uit hun gebrek aan organisatie, hetzij uit het ontbreken van een revolutionaire partij, het ontbreken van een revolutionaire theorie, het gebrek aan "bewustzijn", hun achtergebleven ideologie, etc. Al dat soort critici echter passen niet anders dan oude of traditionele schema's toe en meten datgene wat zich voor hun ogen afspeelt met de vaste maatstaven van een revolutionaire elite. Die elite acht zichzelf geroepen op verschillende manieren een centrale rol in de revolutie te spelen. Zij beschouwt zichzelf als degene, die niet slechts de weg naar de bevrijding heeft te wijzen, maar ook het signaal daartoe zou moeten geven. De revolutie, zoals zij die opvat, is één enkele gebeurtenis, die zich voltrekt doordat de een of andere toverkracht de maatschappelijke verhoudingen omwentelt vanaf het moment, dat één enkele schakel van de kapitalistische wereldheerschappij gewelddadig is verbroken en dientengevolge alles automatisch zou moeten omslaan in een communistische samenleving.

Oude en nieuwe beweging.

Tot wat wij de oude arbeidersbeweging noemen staat de nieuwe beweging der arbeiders in volstrekte tegenstelling. De oude beweging werkt met schema's en situaties, die ontleend zijn aan het verleden, dat wil zeggen aan de historische periode, die loopt van het begin van de 19e eeuw tot ongeveer aan de oorlog van 1914. Tot aan de eerste wereldoorlog kon men de oude vormen en gedachten, die in dat tijdperk waren ontstaan, nog als van toepassing beschouwen. Wat echter destijds aan partijen of organisaties zoals de sociaal-democratie of het bolsjewisme, aan instellingen als de vakbeweging en later aan de organisaties in de z.g. 3e wereld, revolutionair mocht hebben g e l e k e n , bleek betrekking te hebben op een kapitalistische h e r v o r m i n g , die erop neerkwam, dat het bureaucratisch plan-kapitalisme in de plaats kwam van het liberale en klassieke kapitalisme, dat de heerschappij van 't kapitaal en de uitbuiting van de arbeid volledig intact werd gelaten.

De oude beweging bleek na de eerste wereldoorlog hoe langer hoe minder te passen bij de kapitalistische verhoudingen zoals zij zich toen ontwikkelden. De nieuwe beweging kantte zich al direct bij haar verschijning niet slechts tegen de oude heerschappijvormen van het kapitaal, maar ook tegen de verschillende vormen van de oude beweging, ook dan wanneer die vormen nog revolutionaire illusies konden wekken. De nieuwe beweging maakt niet slechts datgene wat men kan samenvatten met de term "voorhoede" (partijen, groepen, enz.) tot een verouderde zaak, zij heeft ook een totaal nieuwe opvatting doen ontstaan omtrent datgene wat de proletarische revolutie feitelijk is. De oude beweging, die hetzij de kapitalistische heerschappij verdedigt, hetzij voorbestemd is om in de toekomst een bepaalde vorm van kapita-

listische heerschappij te verdedigen, kan slechts een strijd op leven en dood aanbinden tegen elke verschijningsvorm van de nieuwe beweging der arbeiders, hetzij om deze weer onder haar juk te brengen, hetzij om hun beweging met geweld te vernietigen.

Een van de wezenlijke trekken van de nieuwe beweging kan men tegenwoordig aantreffen overal waar in de een of andere vorm wordt gestreden of actie wordt gevoerd. Zij die dat doen namelijk, stellen niet langer eisen aan personen, groepen of instellingen "buiten-af", maar verwezenlijken zélf de dingen die zij verwezenlijkt willen zien. Er bestaat een steeds sterkere neiging te "nemen" en te "doen", inplaats van te "vragen" en "af te wachten".

Het duidelijkst komt dit tot uiting bij de nieuwe vormen van klassenstrijd, bij de uitbreiding van klasseconflicten en bij de botsingen tussen de heersenden en de overheersten in alle structuren van de maatschappij. Wat die botsingen kenmerkt is de breuk tussen hen die optreden vóór de arbeiders - uit wat voor motieven ook - en de zelfactiviteit van de uitgebuiten in hun eigen belang.

Wat alle organisaties zonder enige uitzondering kenmerkte was, dat zij zichzelf als "de arbeidersbeweging" beschouwden en dat zij er naar streefden de geschiedenis van deze organisaties tot de geschiedenis van de arbeidersbeweging te maken. De nieuwe beweging echter schrijft haar eigen geschiedenis, die in feite niets anders is dan de geschiedenis van de beweging der arbeiders, waarover tot nu toe in alle talen zorgvuldig wordt gezweigen door hen, die de geschiedenis van hun eigen "revolutionaire" activiteit te boek stelden.

De oude beweging schenkt aan de verschillende verschijningsvormen van de nieuwe beweging slechts in zoverre aandacht, als zij er op uit is die vormen aan haar politieke doeleinden ondergeschikt te maken. Wanneer dat in laatste instantie niet lukt, bestrijdt zij de nieuwe beweging door haar uit te krijten voor reformistisch, door haar gebrek aan "bewustzijn" te verwijten of door haar als "een randverschijnsel" aan te duiden, enz. Maar de kracht van de nieuwe beweging is dusdanig, dat zij de vertegenwoordigers van de oude beweging dwingt zich in allerlei bochten te wringen teneinde zich te kunnen handhaven in de rol die hun is toebedeeld.

Sommigen worden het niet moe steeds maar dezelfde schema's te herhalen, net alsof de kapitalistische wereld in honderdvijftig jaar geen diepgaande veranderingen heeft ondergaan. Anderen proberen zich aan te passen. Bij hen kan men twee stromingen constateren:

a) zij, die een absolute betekenis willen toekennen aan bepaalde bijzondere verschijnselen of zij die theorieën ontwikkelen, waarbij in het bijzonder betekenis wordt gehecht aan de strijd van jongeren, vrouwen, studenten, ontwortelden, enz. Sommigen van hen beschouwen het weigeren van werk als de enige stap in de richting van een vernietiging van het kapitalisme. Anderen willen uitsluitend het fabrieksproletariaat tot de arbeidersklasse re-

=====

AAN ONZE LEZERS.

In het komende jaar zijn wij van plan twee nogal omvangrijke geschriften uit te geven. Tevens moeten wij minstens 3 brochures herdrukken. Naast de maandelijkse uitgave van ons blad kost dat handenvol geld. Wilt u daaraan denken wanneer u uw bijdrage voor het komende jaar overmaakt?

=====

kenen 1). Weer anderen tenslotte ontkennen, dat er nog zoiets als een klassenstrijd bestaat en zij verkondigen, dat men alleen maar te maken heeft met individuele slachtoffers van een overal optredende vervreemding.

b) Zij, die hun aandacht niet op bijkomstige verschijnselen willen richten, maar op de kapitalistische samenleving in haar geheel. Zij hebben daarbij dan soms hun terminologie en hun theorie gemoderniseerd en willen soms wel rekening houden met de huidige maatschappelijke ontwikkeling en de klassenstrijd van nu, maar dat alles met voorbijzien van de wezenlijke betekenis van de nieuwe beweging der arbeiders: het zelfstandig optreden bij iedere vorm van activiteit en bij iedere strijd.

Soms vestigt niettemin zowel de ene als de andere stroming op de verschijningsvormen van de zelfstandige strijd de aandacht, meestal doordat zij de halfslachtigheid en beperktheid ervan onderstrepen. Dat kan natuurlijk zijn nut hebben, maar n i e t wanneer dat alles geschiedt binnen de hoge muren van het voorhoede-ghetto. Wat degenen die deelnemen aan de discussie die binnen die ghettomuren wordt gevoerd zélf ook mogen denken, de opvattingen die zij ontwikkelen worden overgenomen en herhaald door de heersende klassen. De "voorhoede" ontwikkelt zich daarbij tot een soort van haven, waarbinnen zij, die krampachtig aan de structuren der oude arbeidersbeweging vasthouden, hun laatste toevlucht zoeken.

De praktijk.

De ingreep van die "voorhoede" in de strijd leidt immer tot dezelfde situatie. Zij wil aan de klasseworsteling, zegt zij, "een bijdrage" leveren. Wat er in feite gebeurt is iets heel anders. Op zijn best leveren de "voorhoede"-groepen die in de plaats willen treden van partijen of vakbonden, maar evengoed de strijdenden tot de instrumenten van hun politiek willen maken, in het geheel geen bijdrage. Vaak echter, ja meestal zelfs, kunnen ondanks of juist door hun optreden de partijen en vakverenigingen tussenbeide komen om de strijd te kanaliseren en om zeep te helpen.

Wat ook de theoretische en praktische verschillen tussen dat soort groepen mogen zijn, zelfs wanneer zij elkaar op leven en dood bestrijden hebben zij toch een belangrijk punt gemeen. Zij staan niet toe, dat zij die strijden zélf hun zaken regelen of ontkennen, dat zulks mogelijk zou zijn. Desnoods erkennen zij, dat de strijdenden weliswaar zouden moeten beslissen, maar tegelijkertijd ontkennen zij, dat zij het ook zouden kunnen en wel omdat het hun zou ontbreken aan het nodige "bewustzijn", aan een "revolutionaire theorie" of aan een "revolutionair perspectief". Dat komt er op neer, dat deze voorhoeden aan het denken groter betekenis hechten dan aan de daad en dat betekent weer, dat aan de specialisten van het denken en van de politieke ideeën een voorrangspositie wordt ingeruimd boven diegenen bij wie daad en gedachte onverbrekkelijk verbonden zijn, doordat hun gedachten in en door de strijd worden gevormd; doordat hun gedachten niet het produkt zijn van een individueel, maar van een collectief ontwikkelingsproces, dat zich afspeelt op grond van de maatschappelijke ervaring van de groep waartoe zij

-
- 1) Schrijver en vertaler van dit discussiestuk hebben samen een discussie bijgewoond, waarin iemand betwistte, dat een trambestuurder, een glazenwasser, een chauffeur of een stratenmaker tot de arbeidersklasse zouden behoren. De goede man had blijkbaar de klok van de meerwaardeproductie horen luiden, zonder te weten waar de klepel van de klassenpositie hangt!

in de samenleving behoren.

De nieuwe beweging der arbeiders ziet er heel anders uit dan zij, die over de bevrijding van anderen dan zij zelf plegen te praten, zich daarbij voortdurend voorstellen. De nieuwe arbeidersbeweging is niet een beweging, die vóór de arbeiders tot stand wordt gebracht. De nieuwe beweging is datgene wat de arbeiders in hun eigen strijd voor hun eigen belangen zélf tot stand brengen. De beperktheid van hun doeleinden wordt in de praktijk overwonnen; in en door de praktijk gaan zij eendere eisen stellen; indien hun strijd een meer algemeen karakter krijgt en een bepaald perspectief, dan enkel als resultaat van hun strijd en van hun strijd alleen.

De revolutie is dientengevolge een proces. Niemand kan de duur daarvan voorspellen, noch zeggen wat het ritme ervan zal zijn of welke vormen hij zal aannemen. Er is niet sprake van één gevecht als gevolg waarvan de maatschappij, na de nederlaag van de gewapende macht, een revolutionaire structuur krijgt. Er zullen vele klassegevechten zijn, waarvan noch de plaats noch de vorm tevoren kunnen worden aangeduid. En geen van die klassegevechten zal op zichzelf "het beslissende gevecht" zijn, waarna de nieuwe samenleving wordt "geïnstalleerd". Elk van die gevechten is niet anders dan een fase in de strijd.

De opvatting van de revolutie als één enkele gebeurtenis, als één enkele ingreep is niet slechts karakteristiek voor de beweging van het verleden, zij karakteriseert nog steeds de huidige erfgenamen van de oude arbeidersbeweging, die zich dientengevolge tot het uiterste inspannen om hetzij op grond van de klassieke, hetzij op grond van nieuwe theorieën de voor die ingreep vereiste organisatie op te bouwen en aldus doende de promotors zijn van een nieuwe elite.

In overeenstemming daarmee ziet men organismen ontstaan, die zich een bepaalde taak stellen, ook al vormen zij zich niet op dezelfde wijze en is hun samenstelling zeer verschillend. Wat zij gemeen hebben is, dat zij zich identificeren met de strijdenden. Soms danken dergelijke organismen hun ontstaan aan één bepaalde strijd en het kan gebeuren, dat zij op zo'n moment inderdaad de spreekbuis zijn van de strijdenden. Alle pogingen een dergelijke organisatie na de strijd te laten voortbestaan, zijn tot mislukking gedoemd. Of zij gaan terstond te gronde of hun verbindingen en contacten met de een of andere organisatie van politiek karakter leidt tot hun ondergang. Want hoe langer hoe meer ziet men de strijdende arbeiders ertoe overgaan zelf de taken ter hand te nemen die uit een bepaalde strijd voortvloeien, waarbij het dan steeds om praktische taken gaat, niet om zulke, die hen van buiten af zouden moeten worden opgelegd. Alleen in het geval, dat de arbeiders zich voor het volvoeren ervan te zwak voelen krijgen de organisaties, die zichzelf daarvoor aanbieden, een kans: vakbonden, "linkse" groepen, enzovoorts. Hun interventie schijnt tot ontplooiing van de strijd bij te dragen, maar tegelijkertijd wordt de strijd erdoor geremd. Want tengevolge van hun "hulp" blijft de strijd in de oude bedding der traditionele ideeën en structuren.

Men kan hieruit concluderen, dat de zelfstandige strijd van onderop zich eigenlijk met twee vijanden geconfronteerd ziet. Enerzijds met het kapitaal, anderzijds met al diegenen, die schijnbaar tegen de bestaande orde vechten en ervan dromen een nieuwe maatschappij tot stand te brengen, maar die daarbij aan de arbeiders de opvattingen van een "revolutionaire elite" opdringen. Dientengevolge krijgen de arbeiders te maken met een wirwar van ideeën, die gedeeltelijk natuurlijk ook in hun hoofden postvatten en daar pas weer uit verdwijnen in en door een proces van zelf-opvoeding en zelf-or-

ganisatie, waarvan het uiteindelijk resultaat nog allerm minst zichtbaar is.

Sommigen geloven dat dit gistingproces van vormen en ideeën tot de geboorte van een nieuwe revolutionaire beweging, een nieuwe partij, zal voeren. Zij trachten daarom de oude theorieën omtrent de rol van de partij met de bestaande acties van onderop te verbinden. Maar de nieuwe beweging is nu juist niets anders dan de negatie, niets anders dan het volstrekte tegendeel van dat oude streven. Een bewijs hiervoor is de praktische onmogelijkheid om de verschillende strijdvormen die zich ontwikkelen onder de noemer van één, alles overkoepelende en beheersende organisatie te brengen of de strijdenden te verenigen achter één bepaalde politieke ideologie. Al dat soort pogingen van de "voorhoede"-groepen is een gevolg daarvan, dat zij zich als zodanig als "deel" van de arbeidersklasse beschouwen en het leidt onvermijdelijk tot een verzwakking, omdat het de illusie in de hand werkt, dat aan de een of andere elite het voeren van de strijd moet worden toevertrouwd, inplaats van aan de arbeiders zelf. Achter dat alles verbergt zich de opvatting, dat de revolutie vóór anderen kan worden gemaakt.

Eén van de kenmerken van de nieuwe beweging der arbeiders is juist dit, dat de rol en de betekenis van hen, die beweren, dat zij de nieuwe beweging zouden zijn, volkomen uitgespeeld raakt, al gebeurt dat natuurlijk niet meteen, maar langs de weg van de ervaring, waarmee wederom een collectieve ervaring wordt bedoeld, ook al wordt die ervaring natuurlijk door individuen opgedaan. De nieuwe beweging zal de groepen aflossen. Groepen die dat beseffen en die weigeren de rol van een voorhoede te spelen rest niets anders dan voortdurend te wijzen op de onvermijdelijkheid van dit proces.

=====

E E N Z E G G E O V E R " Z E G G E N S C H A P "

"Zeggenschap" is de naam van een nieuw Nederlands blad, dat zich wijden wil aan de problemen van de bedrijfsdemocratisering. Aan de verschijning ervan wordt op positieve wijze aandacht besteed in de bladen van het N.V.V., de bladen van die organisatie dus, die wat zij ook onder democratisering moge verstaan, daarmee in ieder geval niet een proces bedoeld, waardoor de arbeiders het zélf voor het zeggen krijgen inplaats van de organisaties en hun bureaucratische bestuurders. Het initiatief tot de uitgifte van het nieuwe blad is genomen, zo lezen we in de Wekelijkse Industrie Krant (nummer van 23 oktober) door een groep mensen die nauwe contacten heeft met het werk van de vakbeweging of uit hoofde van hun beroep te maken heeft met bedrijfsdemocratisering. Is iets dergelijks, zal de verbaasde lezer uitroepen, dan niet een zaak die alle arbeiders aangaat, onverschillig welk beroep zij uitoefenen? Niks hoor! Als men W.I.K. geloven wil, dan is bedrijfsdemocratisering in het bijzonder een zaak waar journalisten, vakbondssociologen, vakbondsbestuurders, Tweede Kamerleden en kaderleden van de vakbonden mee te maken hebben.

Hoe nu?, horen we onze lezers zeggen. Zijn dat dan niet net precies de lieden die ons, als het om bedrijfsdemocratisering ging, altijd knollen voor citroenen hebben pogen te verkopen en die ons hebben trachten "in te pakken" met de zogenaamde "medezeggenschap"? Inderdaad! Dat zijn ze! Klaarblij-

kelijk is het verdovingsmiddel van de "medezeggenschap" wat uitgewerkt en probeert men het nu eens met de zeggenschap. En in het stukje in W.I.K. wordt er dan alvast nadrukkelijk op gewezen, dat de "zeggenschap" die men bedoelt niet iets is, dat de vakbeweging terzijde zou schuiven. O heden nee. Er wordt al dadelijk voor gewaarschuwd, dat de arbeiders zonder vakbeweging "helemaal alleen staan en dan men slechts iets doen kan met elkaar". Merkwaardig, zal iedere arbeider opmerken. Onze ervaring is, dat telkens wanneer wij arbeiders met elkaar iets wilden doen of deden, de vakbeweging ons alleen liet staan. Er klopt iets niet! Zou het ook kunnen zijn, dat die lui alleen maar voor "zeggenschap" zijn als de vakbeweging het voor het zeggen heeft?

=====

R E I S I N D R U K K E N U I T J O E G O S L A V I Ë

Wie bij zijn bezoek aan Joegoslavië niet, zoals het overgrote deel van de toeristen, naar de zonovergoten Adriatische kust trekt, maar het binnenland induikt, leert pas het ware Joegoslavië kennen. Wie dan nog bovendien de mogelijkheid heeft om gesprekken met boeren en arbeiders te voeren, die kan zich een beeld vormen van de Joegoslavische samenleving, waarin angst, corruptie en meedogenloosheid van de kant van de heersenden, een grote rol spelen in het leven van de massa.

Het is een samenleving, waarin zich de nieuwe bourgeoisie als een vis in het water voelt en geen behoefte heeft aan verandering, ook al kent die nieuwbakken klasse haar zorgen, zoals mij bleek uit een onderhoud met de directeur van een hogere landbouwschool.

Deze functionaris ontving mij hartelijk in zijn comfortabel landhuis. Zijn vrouw verontschuldigde zich, dat ze de keuken in moest: "De tijden zijn moeilijk; ik kan onmogelijk een dienstmeid krijgen; ze gaan liever in Duitsland werken."

Na een overvloedig maal nodigde de gastheer mij uit zijn wijngaard te bewonderen. Na een half uur gaans rees tussen de rijpende druiven een mooie villa op. "Dat is dan ons buitenhuis. Wat verderop heb ik nog een boerderij, maar die moet ik zien te verkopen." Toch klaagde deze man, dat zijn salaris als hoogleraar (vijfduizend dinar) "slechts" vijf maal het minimumloon bedroeg en dat, ofschoon een dagloner in zijn wijngaard "het bestaat" om honderd dinar per dag te eisen. Aldus de verzuchtingen van een intellectueel, zeer bedreven in de theorie van het "marxisme", met graagte pratend over "arbeiderszelfbestuur", maar zorgvuldig zwijgend over zijn inkomsten uit de wijngaard en van zijn boerderij.

In de buurt van een grote stad kwam ik in gesprek met een buschauffeur, die met vrouw en twee kinderen één kamer bewoonde met een geïmproviseerd keukentje in de gang. Ik wees naar de enorme flatgebouwen in de omgeving. "Dat zijn allemaal koopflats", zei hij. "Die kosten zo'n 300.000 dinar. Kan ik niet van z'n leven betalen. Ik kom met veel overuren en dubbele diensten aan 3000 à 3500 dinar per maand. En alles wordt met de dag duurder. Gisteren schoot de broodprijs met 51% omhoog. Een witbrood kost nu vijf dinar (negentig cent). Wie er wel in die dure flats kruipen zijn onder anderen officieren en functionarissen, die gemakkelijk leningen kunnen krij-

gen op grond van hun betere salarissen.

Hij vertelde er bij, dat zijn vrouw in een textielfabriek werkte voor een salaris van 1200 dinar (+ f 200.-) per maand.

Het viel mij op, dat in gesprekken met arbeiders herhaaldelijk bleek, dat ze er op uit zijn om met invaliditeitspensioen te worden gestuurd. Dat pensioen bedraagt tachtig procent van het loon. Met wat schnabbelen zijn ze dan beter af.

Om dat pensioen te krijgen hoeft men niet arbeidsongeschikt te zijn indien ze de arts die moet beslissen maar een envelop met inhoud geven. Op dezelfde manier kunnen er ook diploma's en rijbewijzen worden "gekocht". Tegen betaling van 5000 dinar (+ f 1000,-) verkreeg een kennis van de bewuste buschauffeur cijferlijst en diploma van de mulo, hoewel hij niet meer dan vier jaar lager onderwijs had genoten. De papieren had de man nodig om een opleiding tot buschauffeur te kunnen volgen.

Ouders die een baan zoeken voor hun kind laten de sollicitatie steevast vergezeld gaan van een enveloppe met geld voor de directeur van het bedrijf.

Ervaringen als hier beschreven zullen mogelijk schokkend zijn voor die "linkse" idealisten, die hun hoop hebben gevestigd op het joegoslavisch systeem van "arbeiderszelfbestuur". Aan nuchtere arbeiders moet het duidelijk zijn, dat het land zich in een kapitalistische ontwikkelingsfase bevindt. De managers krijgen het er steeds meer voor het zeggen, de arbeiders staan buiten spel. Dat is de werkelijkheid, die niet, zoals vele Joegoslaven proberen, kan worden weggespoeld met enorme plassen slivovica, wijn of bier.

Alexander X.

=====

W I L D E E C H T E A R B E I D E R S R A A D O P S T A A N ?

"Wil de echte arbeidersraad opstaan, alstublieft?" is de titel van de beschouwing, die we onlangs aantreffen in het Engelse orgaan "Workers Voice", een blad, dat regelmatig publicaties van de vroegere KAP in Duitsland in het Engels vertaalt en dat wordt uitgegeven door een groep, die in veel - lang niet in alle - opzichten tamelijk dicht bij die KAPD van de jaren twintig staat, ook al verwerpt zij dan, naar het voorbeeld van Otto Rühle, de partij-organisatie. We hebben de indruk - en meer dan een indruk is het niet, omdat wij slechts één nummer van "Workers Voice" ("De stem van de arbeiders") onder ogen kregen - dat deze groep er zo een is, die zich met de arbeidende klasse vereenzelvigd en die bepaald niet vrij is van idealistische smetten. In ieder geval is daar stellig sprake van in de beschouwingen die we lezen en met name dan in die, waarvan we hierboven melding maakten.

"Wil de echte arbeidersraad opstaan, alstublieft?", handelt over het optreden van de Arbeidersraad in Ulster (Ulster Workers Council), waaraan ook wij enige tijd geleden aandacht hebben geschonken. De titel is kennelijk geïnspireerd door een ook in Engeland geliefkoosd radiospelletje en wil al direct de, vervolgens in het stuk nader toegelichte, mening tot uitdruk-

king brengen, dat de Arbeidersraad van Ulster niet een echte arbeidersraad was en dat het voor waarnemers dilwijls moeilijk valt uit te maken, wat wél en wat niet een échte arbeidersraad is. De mening van "Workers Voice" komt natuurlijk hieruit voort, dat de Ulster Workers Council in mei j.l. een staking heeft geleid, die werd geproclameerd om kracht bij te zetten aan bepaalde protestantse eisen. Een echte arbeidersraad, zo schrijft "Workers Voice", is een orgaan, dat niet eenzijdig uit de leden van één bepaalde religieuze groep is samengesteld en dat in staat is tot een radicale hervorming van heel het maatschappelijk leven.

Men ziet het: "Workers Voice" komt als het ware op voor de "zuivere" arbeidersraad, voor de arbeidersraad waaraan niets meer kleeft van al datgene, wat in de kapitalistische maatschappij de arbeiders onvermijdelijk verdeeld houdt.

Wij hebben in een van onze vorige nummers de Ulster Workers Council anders beoordeeld dan "Workers Voice" doet, niet op grond van de manier waarop hij tot stand kwam of wat hij - met de staking - beoogde, maar op grond van wat hij deed en - in de loop van de staking - gedwongen was te doen.

In het bekende radiospelletje wordt tenslotte inderdaad de vraag gesteld of de échte die of die wil opstaan. Aan een arbeidersraad kan men een dergelijke vraag niet stellen, om de eenvoudige reden, dat "echte" arbeidersraden, dat wil zeggen raden die niet in het laboratorium zijn uitgedacht, nooit helemaal zuiver zijn en pas meer of minder "zuiver" worden al naar gelang van het verloop van het sociale ontwikkelingsproces. Niet wat de Ulster Arbeidersraad formeel voorstelt of van zichzelf dént is belangrijk, maar wat hij doet. En nog belangrijker is, wat er gebeurt, wanneer dat moment van doen eenmaal is aangebroken.

Of de Ulster Workers Council zichzelf nu voor een échte arbeidersraad gehouden heeft, dan wel voor een uitvoerend orgaan van het protestantse nationalisme in Ulster, doet er in onze ogen maar weinig toe. Wat er wél toe doet is, dat - men lezeer onze eerdere uiteenzetting nog maar eens op na - de protestantse leiders zich haastig van de Ulster Workers Council distancieerden, de katholieke arbeiders daarentegen er iets van hún vlees en bloed in herkenden. Bovendien: wij geloven niet dat arbeidersraden zich terstond in staat achten de maatschappij te hervormen. Zij achten zich in staat tot het vervullen van die vaak beperkte taken waarvoor ze in het leven zijn geroepen en pas tijdens het vervullen van die taken doemen daarachter nieuwe, vaak veel reusachtiger taken op. Tenslotte: arbeidersraden zullen altijd gevormd worden door arbeiders, die nog helemaal geen klaarheid over allerlei zaken hebben en aan de radicale omverwerping der bestaande orde waarschijnlijk helemaal niet denken.

De radicalisering der geesten gaat niet aan de vorming van arbeidersraden vooraf, zij is een gevolg van de - vaak nog gebrekkige, vaak nog zeer beperkte - praktijk van die raden. Wie de werkelijk bestaande raden veroordeelt, omdat ze onvolkomen en niet "echt" zijn, heeft van het echte ontwikkelingsproces naar onze overtuiging nog te weinig begrepen.

=====

DE VERKNECHTING DER CHINESE ARBEIDERS

"De verknechting van de arbeidersklasse in de 'Volksrepubliek' China" is de titel van een in augustus j.l. in België verschenen brochure, die

poogt aan te tonen, dat de Chinese werkelijkheid er heel wat anders uitziet dan de maoïstische propaganda wil doen geloven. Het zestien pagina's tellende, gestencilde geschrift bevat, naast een "inleiding", waarin opzet en bedoelingen worden verduidelijkt en naast een woord tot besluit, waarin algemene conclusies worden getrokken, nog twaalf kleine hoofdstukken, waarin het karakter, alsmede een aantal facetten van de Chinese revolutie worden aangeduid.

In de brochure wordt uiteengezet, dat de in China nauwelijks in tel zijnde burgerij haar historische rol bij de ontwikkeling van het kapitalisme niet kon vervullen en dat diens gevolg een uit de intellectuele bevolkingslagen afkomstige bureaucratie de Chinese economie naar het staatskapitalisme voerde. De moeilijkheden die zich daarbij voordeden, aldus de schrijver, werden overwonnen door een reorganisatie van het bestuur, het stimuleren van een verbeterde landbouwproductie en de uitbouw van de vakbonden als een middel om de arbeidersklasse onder controle te houden.

In de brochure wordt vervolgens behandeld hoe de Chinese arbeiders in de loop der staatskapitalistische ontwikkeling al spoedig zowel met de partij als met de vakbonden in verbitterde tegenstelling raakten. Daarna houdt de auteur zich bezig met "de grote sprong voorwaarts", tijdens welke, zoals hij het formuleert, "de vergrote uitbuiting mooi ideologisch werd ingekleed" en tegelijkertijd "de produktie volledig werd gecentraliseerd" in handen van de partij. Als gevolg van de mislukking der destijds nagestreefde economische politiek ziet de schrijver een gedeeltelijk herstel van het privaatsbestaan en de aanzet tot de vorming van een nieuwe managersklasse.

Bij zijn schildering van de zogenaamde "culturele revolutie" gaat de schrijver in op de diverse stromingen, die gedurende deze periode in China aan de dag traden. Hij richt met name de schijnwerper op bewegingen van de arbeidersklasse, die een radicalere tendens hadden dan de partij en bijgevolg door haar in een kwaad daglicht werden gesteld en bestreden werden. Dat - zoals sommigen menen - de "culturele revolutie" tot een democratisering van het Chinese openbare leven zou hebben gevoerd, wordt door de auteur met stelligheid betwist. Haar essentiële doel, zo zet hij uiteen, was: "de verliezen bij de meerwaardevorming een halt toe te roepen en terzelfdertijd een betere controle uit te oefenen op de arbeidskrachten, die de orders van het centraal partij-orgaan hadden op te volgen".

Van de een of andere vorm van "arbeidersdemocratie", zo zet de brochure uiteen, is in China geen sprake. Het feit wordt nog eens onderstreept door er op te wijzen, dat het tiende partijcongres in het diepste geheim gehouden werd, zonder dat de massa's ook maar op enigerlei wijze bij de debatten werden betrokken. Hij wijst er ook op, dat één van de programmapunten van het 10e partijcongres een versnelde industrialisering was met strenge arbeidsdiscipline en magere lonen.

Tenslotte constateert de auteur van de brochure, dat de officiële Chinese woordvoerders, wanneer zij van "klassenstrijd" spreken, niet anders bedoelen dan de strijd tussen twee partijfracties, iets derhalve dat niets te maken heeft met de klassenstrijd van de arbeiders. Zijn uiteindelijke slotsom is, dat alleen de zelfstandige strijd van de arbeiders naar het socialisme kan leiden en dat de bevrijding der arbeiders slechts het werk van de arbeiders zelf kan zijn.

De brochure kost f 1,50, porto-kosten inbegrepen. Zij is te bestellen bij de schrijver: Dirk Wouters, Vondelstraat 17, 2800-MECHELEN, België.

=====